

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА
ЕТНОЛОГІЇ ІМ. М. Т. РИЛЬСЬКОГО**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор Інституту мистецтвознавства,
фольклористики та етнології
ім. М.Т. Рильського НАН України
академік НАН України
Ганна СКРИПНИК
«4» липня 2024 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО ПІДГОТОВКУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ В
ІНСТИТУТІ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА
ЕТНОЛОГІЇ ІМ. М. Т. РИЛЬСЬКОГО НАН УКРАЇНИ**

I. Загальні положення

1. Це Положення розроблено відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» та від 19 травня 2023 р. № 502 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань підготовки та атестації здобувачів наукових ступенів».

2. Це Положення визначає особливості організації та проведення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії (далі – здобувач), що є третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, у науковій установі – Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (далі – Інститут).

3. Підготовка здобувачів здійснюється в аспірантурі Інституту за очною (денною) формою навчання.

II. Загальні положення про функціонування аспірантури в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України

1. Проведення освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти Інститутом здійснюється відповідно до ліцензії Міністерства освіти і науки України (Наказ МОН № 83-л від 09.07.2021).

2. Науково-методичне забезпечення та організацію діяльності аспірантури здійснює вчена рада Інституту (далі – Вчена рада).

3. Підготовка фахівців в аспірантурі здійснюється:

– за рахунок коштів державного бюджету України;

– за рахунок коштів фізичних/юридичних осіб на умовах контракту.

4. Особа, яка раніше навчалася в аспірантурі за державним замовленням і не захистилася або була відрахована достроково, має право на повторний вступ до аспірантури за державним замовленням лише за умови відшкодування витрачених на її підготовку коштів у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.

5. Кількість аспірантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням упродовж року, а також вартість такої підготовки визначаються Вченою радою з урахуванням обсягу, зазначеного в ліцензії (6 осіб за кожною із спеціальностей) та можливостей забезпечення кваліфікованого наукового керівництва й консультування і задоволення освітніх потреб аспірантів за спеціальностями 032 «Історія та археологія» і 034 «Культурологія».

6. Вступ до аспірантури здійснюється на конкурсній основі відповідно до правил прийому.

Правила прийому до аспірантури Інституту розроблені згідно із законодавством та визначають процедуру, перелік і строки подання документів для вступу в аспірантуру, а також установлюють зміст, форму і строки вступних випробувань для конкурсного відбору вступників за спеціальностями 032 «Історія та археологія» і 034 «Культурологія».

7. Здобувачі проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом роботи аспіранта, який затверджується Вченою радою не пізніше ніж через два місяці після їхнього вступу до аспірантури Інституту.

Індивідуальний план наукової роботи є окремим документом, що розробляється на основі освітньо-наукової програми та використовується для оцінювання успішності виконання запланованої наукової роботи.

Аспірант, який захистив свої наукові досягнення у формі дисертації у спеціалізованій вченій раді до закінчення строку підготовки в аспірантурі, вважається таким, який повністю виконав індивідуальний план наукової роботи.

8. Аспіранти мають право на:

- користування матеріально-технічною (комп'ютерна техніка), навчально-інформаційною (бібліотека) базами Інституту, отримання всіх видів відкритої наукової інформації та наукового консультування;
- переривання навчання з поважних причин з подальшим його продовженням (тривалість і кількість переривань навчання, а також поважність причин визначаються Вченою радою);
- щорічні та додаткові відпустки, тривалість яких визначається Кодексом законів про працю України та Законом України «Про відпустки»;
- безпечні та нешкідливі умови навчання і наукової роботи, проведення наукових досліджень;
- забезпечення в установленому порядку житлом зарахованих на навчання за державним замовленням – на час навчання за умови оплати вартості користування житлом самим аспірантом (іногородній);
- участь у науковій діяльності Інституту, а також у діяльності ради молодих учених Інституту;
- академічну мобільність, зокрема міжнародну (отримання додаткової консультації), необхідної для якісного проведення наукового дослідження та/або для успішного виконання освітньо-наукової програми;
- трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства.

Покладення на аспіранта обов'язків, не пов'язаних з виконанням відповідної освітньо-наукової програми та підготовкою дисертації забороняється.

9. Аспіранти зобов'язані:

– дотримуватись вимог чинного законодавства, принципів академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідника у відповідній галузі (спеціальності), встановлених Інститутом, а також Статуту та Правил внутрішнього розпорядку Інституту;

- успішно оволодівати освітньо-науковою програмою навчання;
- виконувати індивідуальний план наукової роботи та звітувати про хід його виконання на засіданнях відділу, Вчених рад;
- захистити в установленій строк свої наукові досягнення у формі дисертації у спеціалізованій вченій раді.

10. До строку навчання в аспірантурі не зараховують період тимчасової непрацездатності (тривалістю понад місяць), перебування у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також відсутність з інших поважних причин, передбачених законодавством України.

Учена рада вивчає обставини, що виключили можливість працювати над дисертацією, і визначає строк, на який продовжується навчання в аспірантурі.

11. Переведення аспірантів, які навчаються за державним замовленням в іншу установу чи на іншу форму навчання здійснює директор Інституту.

12. Аспірант може бути відрахований з аспірантури за невиконання зобов'язань, передбачених пунктом цього розділу, без поважних причин, визначених чинним законодавством.

Рішення про відрахування аспіранта приймає Вчена рада. На підставі рішення Вченої ради аспірант відраховується з аспірантури наказом директора Інституту.

13. Аспіранти можуть бути направлені на стажування до інших закладів вищої освіти (наукових установ) на території України чи за її межами. Витрати, пов'язані з їх відрядженням, здійснюються згідно з чинним законодавством України.

14. Вчена рада зобов'язана не менше як один раз на рік розглядати питання щодо підготовки здобувачів, переглядати склад наукових керівників та усувати від наукового керівництва осіб, які не забезпечують своєчасної і якісної підготовки аспірантів. У разі усунення науково керівника від наукового керівництва Вчена рада вирішує питання щодо призначення нового наукового керівника аспіранту.

Зміна наукового керівника аспіранту передбачена й в інших випадках, зокрема:

- у разі припинення ним трудової діяльності на наукових або науково-педагогічних посадах;
- неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я або його смерті;
- в інших випадках, передбачених законодавством.

15. За рівень організації наукової підготовки в аспірантурі відповідає директор Інституту.

III. Аспірантура

1. Основною формою підготовки здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Інституті є аспірантура. До аспірантури на конкурсній основі приймаються особи, які здобули вищу освіту за освітнім ступенем «магістр» (освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст»).

До вступних випробувань допускаються абітурієнти, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи. Приймальна комісія може відмовити абітурієнту в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури лише у зв'язку з неподанням у встановлений термін усіх або окремих документів, визначених правилами прийому.

Особа, яка подає для вступу до аспірантури диплом, що виданий іноземним закладом вищої освіти, допускається до вступних випробувань на рівні з іншими особами. Зарахування такого вступника здійснюється в разі успішного складення ним вступних випробувань та прийняття Вченою радою рішення про визнання його диплома.

2. Строк навчання в аспірантурі становить чотири роки, крім випадків, передбачених у пункті 13 розділу II цього Положення.

3. Вступники до аспірантури складають вступний іспит зі спеціальності (в обсязі навчальної програми для магістра, що відповідає обраній ними науковій спеціальності). Відповідно до правил прийому особи, які вступають до аспірантури Інституту, здійснюють презентацію власних дослідницьких пропозицій чи досягнень за обраною спеціалізацією, в якій мають обґрунтувати вибір тематики майбутньої дисертації.

Результати вступних випробувань до аспірантури дійсні для вступу до Інституту впродовж одного календарного року.

4. Вступні випробування до аспірантури проводяться приймальною предметною комісією, як правило, у складі трьох–п'яти осіб. Предметну комісію призначає директор Інституту. До комісії входять доктори наук та доктори філософії (кандидати наук), які проводять наукові дослідження за спеціальністю, на яку вступає абітурієнт (032 «Історія та археологія» або 034 «Культурологія»), та відповідають за виконання належної освітньо-наукової програми.

5. На підставі результатів вступних випробувань приймальна комісія схвалює рішення щодо зарахування до аспірантури кожного вступника за певною процедурою, визначеною правилами прийому до Інституту.

У разі одержання однакової кількості балів переважне право на зарахування до аспірантури мають вступники, рекомендовані до вступу до

аспірантури Вченою радою, які успішно закінчили навчання за освітнім ступенем «магістр» і мають опубліковані праці у фахових виданнях.

Зарахування до аспірантури проводиться наказом директора Інституту.

Про зарахування (відмову в зарахуванні) до аспірантури вступнику повідомляють у п'ятиденний строк з дня прийняття приймальною комісією відповідного рішення.

6. Кожному аспіранту одночасно з його зарахуванням відповідним наказом директора Інституту призначається науковий керівник – науковий працівник із науковим ступенем.

Науковий керівник аспіранта:

- здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією;
- надає консультації щодо змісту й методології наукових досліджень аспіранта;
- контролює виконання індивідуального плану наукової роботи;
- відповідає перед Вченою радою за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

Кількість аспірантів, прикріплених до наукового керівника – доктора наук, не повинна перевищувати п'яти осіб одночасно (разом з докторантами), а для наукового керівника, доктора філософії (кандидата наук) – трьох осіб, серед них і аспірантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням.

7. Підготовка здобувачів в аспірантурі Інституту здійснюється за освітньо-науковою програмою та навчальним планом, затвердженими Вченою радою для спеціальностей 032 «Історія та археологія» і 034 «Культурологія».

Упродовж навчання в аспірантурі здобувач зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема оволодіти теоретичними знаннями, вміннями, навичками та іншими компетентностями, достатніми для продукування нових ідей, розв'язаннями комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової й педагогічної діяльності, провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення, та захистити дисертацію.

8. Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури складаються з освітньої та наукової складових.

Навчальний план аспірантури Інституту містить інформацію про перелік та обсяг навчальних дисциплін (48 кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – ЄКТС) для спеціальності 032 «Історія та археологія» та 47 кредитів для спеціальності 034 «Культурологія»), послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного й підсумкового контролю.

Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником та затверджуються Вченою радою протягом двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури.

Індивідуальний навчальний план аспіранта повинен містити перелік дисциплін за вибором аспіранта в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС.

Аспірант має право змінювати свій індивідуальний навчальний план за погодженням зі своїм науковим керівником у порядку, який затверджує Вчена рада.

Усі аспіранти незалежно від форми навчання зобов'язані відвідувати аудиторні заняття (або брати участь у заняттях, організованих за допомогою дистанційних технологій) і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта та освітньо-науковою програмою аспірантури Інституту.

9. Освітньо-наукова програма аспірантури Інституту включає чотири складові, що передбачають набуття здобувачем таких компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій:

– здобуття глибинних знань зі спеціальностей 032 «Історія та археологія» або 034 «Культурологія», за якими аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку (орієнтовний обсяг такої освітньої складової становить 17 обов'язкових кредитів ЄКТС);

– оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (обсяг такої освітньої складової становить 9 обов'язкових кредитів ЄКТС);

– набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності тощо (обсяг такої освітньої складової становить 19 обов'язкових кредитів ЄКТС);

– здобуття мовних компетентностей, достатніх для презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності (обсяг такої навчальної складової становить 6 обов'язкових кредитів ЄКТС).

10. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом наукового керівника та оформлення його результатів у формі дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі та оприлюднені у відповідних публікаціях.

Наукова складова освітньо-наукової програми оформлюється у формі індивідуального плану наукової роботи аспіранта і є невід'ємною частиною навчального плану аспірантури.

11. Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначає науковий керівник.

Не пізніше ніж упродовж дев'яти місяців до завершення нормативного строку навчання за відповідною освітньо-науковою програмою здобувач:

1) отримує довідку про виконання освітньо-наукової програми і висновок наукового керівника з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану;

2) звертається до структурного підрозділу (відділу) Інституту з письмовою заявою про отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації. До заяви додаються дисертація в друкованому вигляді та електронній формі, копії наукових публікацій, в яких висвітлено результати дисертації, а також їхній перелік із відповідними веб-адресами (і за наявності – цифровими ідентифікаторами DOI), довідка про виконання освітньо-наукової програми та висновок наукового керівника.

12. З метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації не пізніше ніж через місяць з дня надходження заяви проводиться публічна презентація здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення на засіданні структурного підрозділу (відділу) Інституту, що виконує відповідну освітньо-наукову програму та здійснює підготовку здобувача. Результати обговорення та проведення презентації відображаються у висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, який підписується головуючим на засіданні структурного підрозділу Інституту. Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації надається здобувачеві не пізніше ніж протягом двох тижнів з дня проведення презентації.

Як виняток, у разі отримання негативного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач може повторно звернутися до структурного підрозділу Інституту не пізніше ніж упродовж шести місяців до завершення нормативного строку навчання за

освітньо-науковою програмою з письмовою заявою про отримання такого висновку після доопрацювання дисертації.

13. За наявності позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач звертається до Наукової частини Інституту, в якому він виконав освітньо-наукову програму, з письмовою заявою про утворення разової спеціалізованої вченої ради не пізніше ніж протягом двох тижнів з дня отримання зазначеного висновку.

Утворення разової спеціалізованої вченої ради закладу та присудження нею здобувачеві ступеня доктора філософії здійснюється відповідно до законодавства, що регулює присудження ступеня доктора філософії.

14. Підготовка в аспірантурі завершується отриманням диплома доктора філософії після публічного захисту дисертації в разовій спеціалізованій вченій раді.

15. Особа, яка була відрахована із аспірантури Інституту в зв'язку із завершенням навчання за відповідною спеціальністю без захисту дисертації, може вступити до закладу повторно в межах ліцензованого обсягу. Умовою вступу є успішне завершення навчання за відповідною освітньо-науковою програмою та отримання академічної довідки про її виконання.

16. Здобувачі, які були відраховані із аспірантури Інституту до завершення навчання за відповідною освітньо-науковою програмою, можуть бути поновлені на навчання в цьому ж закладі в межах ліцензованого обсягу.

17. Особи, які здобули ступінь магістра (досягли освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) та професійно провадять наукову діяльність за основним місцем роботи, мають право навчатися на третьому рівні вищої освіти (ступінь доктора філософії) в Інституті поза аспірантурою без переривання трудової діяльності.

*Перезатверджено на засіданні
вченої ради Інституту мистецтвознавства,
фольклористики та етнології
ім. М. Т. Рильського НАН України
4 липня 2024 р. (протокол № 8).*